

Андрій Тімченко,

аспірант

(Київський національний університет будівництва і архітектури)

Іван Чорноморденко,

доктор філософських наук, професор

(Київський національний університет будівництва і архітектури)

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

В українській освіті зберігається потужна марксистська інерція саме через повільне осмислення реалій сьогодення та часто нездатності до ефективної освіти впродовж життя, що виражається у тому, коли людина абсолютизує власний життєвий досвід, тобто вважає його істиною – об'єктивним знанням, що не потребує критичного переосмислення та піддавання сумнівам [9, с. 37]. Щоправда, з іншого боку, така абсолютизація власного життєвого досвіду тяжіє до традиції феноменології Е. Гуссерля, що якраз і вивчав буття досвіду свідомості [1, с. 25]. Феноменологія Гуссерля протиставляється дедуктивній гегелівській системі метафізики та намагається спростити їх до казуальних зв'язків, а також закликає сприймати саму людську свідомість не як емпіричний предмет вивчення психології, а як «чисте сенсоутворення» (інтенціональність) [4, с. 8]. Така особливість людської свідомості може, зокрема, і приводити до складності осмислення філософії як такої через складність у випрацюванні єдиновизначених термінів загальних філософських понять і абстракцій, таких як справедливість, благо, свобода, тощо [5, с. 1099]. Саме через те, що люди, навіть філософи, залишаються при своїй суб'єктивній думці, як Аристотель свого часу сказав про свого вчителя Платона: «Платон мені друг, але істина дорожча» (хоча і самому Платону приписують це висловлювання, сказане на противагу його вчителю Сократу), тобто у самому цьому висловлюванні вже відбувається твердження, що погляди Платона не обов'язково відображають дійсність, тоді як Аристотель або ж сам претендує на істину, або принаймні розуміє, у якому напрямку її шукати, і що цей напрямок не збігається з напрямком Платона у пошуку істини [3, с. 628]. Саме нездатність людської свідомості відповідати формулі Платона про те, що філософи є «любителями знання вічного і всієї істини», а натомість задовольняються суб'єктивною позицією і є основною перешкодою на шляху ефективної освіти впродовж життя [8, с. 1]. Більше того, така абсолютизація власної суб'єктивної точки зору також протирічить раціоналістичному методу Декарта, котрий закликав піддавати сумніву будь-яке знання, включно із знанням про власне існування [6, с. 1].

Критично важливим для забезпечення ефективної освіти впродовж життя досягненням західної цивілізації є формування демократичного суспільного ладу та плюралізму думок, в рамках якого людина має доступ до повного спектру знань різної ідеологічної направленості (хоча на Заході також є критики нинішньої дійсності з лівих позицій про недостатність навіть тієї свободи думки, що є зараз), на відміну від української дійсності, що протягом 70 років ХХ століття формувалася в рамках тоталітарного радянського режиму, який тотально знищив будь-яку альтернативну точку зору (наприклад, досвід відправлення так званих філософських пароплавів як способів усунення інакомислення) [2, с. 1]. Без конкуренції думок не відбувається гегелівсько-

діалектичного синтезу нового знання через взаємодію тези і антитези (заперечення заперечення) [7, с. 46].

Варто відверто зазначити, що капіталізм є справді більш цинічною і навіть жорстокою економічною моделлю, аніж планова економіка у тому сенсі, що капіталізм не рахується із такими питаннями, як необхідність забезпечення робочої сили роботою, тобто за необхідності, робоча сила звільняється та залишається таким чином без засобів до існування, проте така жорстокість капіталістичного буття гартує людину сильної волі, або ж дає їй свободу вибору іншого буття. Проте у такій жорстокій конкуренції і народжуються, як показує історія, видатні технологічні досягнення як мережа Інтернет, персональні комп'ютери і смартфони. Саме жорстке капіталістичне буття примушує людину до постійного навчання протягом життя, а саме – постійного набуття нових знань та навичок, навіть адаптування власного світогляду до нових реалій, що було неможливо за умов радянської планової економіки, що намагалась законсервувати певний суспільний досвід, що під кінець існування СРСР вже прагнув зустрічі з новим досвідом, починаючи з таких банальних прикладів, як досвід користування іншим одягом, таким як джинси, чи досвідом прослуховування іншої музики, такої як «Led Zeppelin», тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bello A. A. Husserl's Question Of God As A Philosophical Question. *Angela Ales Bello The Divine In Husserl And Other Explorations*. Dordrecht: Springer Netherlands, 2009. С. 25-61.
2. Callan E. *Creating citizens: Political education and liberal democracy*. Clarendon Press, 1997.
3. Guerlac H. Amicus Plato and other friends. *Journal of the History of Ideas*. 1978. Т. 39. №. 4. С. 627-633.
4. Lee Y. *Politics of critique: A field study of westernity with the case of Husserl's phenomenology*: дис. The New School, 2016.
5. Meacham B. Don't Say» Consciousness»: Toward a Uniform Vocabulary of Subjectivity. Artículo publicado en la revista *Sociology and Anthropology*. 2016. Т. 4. №. 12. С. 1099-1107.
6. Newman L. *Descartes Epistemology* (Stanford Encyclopedia of Philosophy). *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/descartes-epistemology/> (date of access: 02.05.2024).
7. Ofuasia E. On the Distinction between Friedrich Hegel's Dialectics and the Logic of Conversational Thinking // *Arumaruka Journal of Conversational Thinking*. – 2021. – Т. 1. – №. 1. – С. 46-60.
8. Plato. The Project Gutenberg eBook of *The Republic*, by Plato. *Free eBooks | Project Gutenberg*. URL: <https://www.gutenberg.org/files/1497/1497-h/1497-h.htm> (date of access: 02.05.2024).
9. Timchenko A. «Aufstand» As A Special Type Of Philosopher's Protest. *Politology bulletin*. 2023. No. 91. С. 37–46. URL: <https://doi.org/10.17721/2415-881x.2023.91.37-46>.